

היום נלמד בעזרת ה':

כתובות דף יא

משנה: הגירות והשבויה וכו' פחותות מבנות שלוש שנים ויום אחד וכו': אם הן התגיירו וכו' לפני גיל שלוש הרי דינם כבתולה, לפי שאף אם הן נבעלו לפני גיל שלוש הבתולים שלהן חוזרים, ולכן כתובתן מאתיים, והבעל יכול לטעון טענת בתולים.

גמרא: אמר רב הונא: גר קטן שאין לו אב, ואמו הביאה אותו להתגייר, מטבילים אותו לגירות בפני בית דין של שלושה, והם נעשים לו כאב והוא נהיה גר על ידם.

קושיא: מה החידוש בזה, והרי זה זכות בשבילו להתגייר, והדין הוא ש'זכין לאדם שלא בפניו' (= שלא מדעתו).

תירוץ: היה מקום לחשוב שגוי נוח לו בהפקרות כשם שמצאנו בעבד שנוח לו בהפקרות זימת השפחות מאשר להיות בן חורין, וא"כ זה חובה בשבילו ולא זכות, והדין הוא שאין חבים לאדם שלא בפניו, קמ"ל שרק עבור גוי גדול שכבר טעם את טעם ההפקרות וטעם את טעם האיסור זוהי חובה, אבל עבור גוי קטן שלא טעם את טעם ההפקרות זוהי זכות.

לימא מסייע ליה: הגמרא רוצה להביא סיוע ממשנתנו לדברי רב הונא, שהמשנה אומרת שהן התגיירו לפני גיל שלוש, הרי שאפשר לגייר קטן על דעת בית דין.

דחיה: מדובר בגר שהתגייר יחד עם בניו ובנותיו, שנוח להם במה שעושה אביהם.

אמר רב יוסף: קטנים שהתגיירו אפילו עם אביהם, כשגדלו יכולים למחות ולומר שאינם רוצים להיות גרים וחוזרים להיות גויים, ואם קידשו אשה לאחר שמחו אינה צריכה גט.

אביי מקשה: למדנו במשנתנו - הגירות שהתגיירה כשהיתה פחות מגיל שלוש כתובתה מאתיים. ע"כ המשנה. ואם כשגדלו יכולים למחות וכי ניתן לה כתובה כדי שאח"כ תמחה ותהנה מהכתובה כשהיא גויה?

תירוץ: לכו גדלה: את הכתובה אנו נותנים לה רק לאחר שגדלה.

(המשך בדף הבא ↓)

קושיא: לבי גדלה נמי ממחייא ונפקא: והרי גם כשגדלה יכולה למחות, וא"כ חזרה הקושיא - וכי ניתן לה כתובה כדי שאח"כ תמחה ותהנה מהכתובה כשהיא גויה?

תירוץ: כיון שגדלה שעה אחת כבר אינה יכולה למחות, ואם מחתה הרי היא כישראלית מומרת.

👉 **האונס נערה משלם קנס ונותן לאביה חמישים כסף.**

רבא מקשה מהמשנה לקמן: אלו נערות שאף שהן פסולות האונס אותן משלם קנס - הבא על הממזרת וכו' ועל הגיורת וכו' שהתגירו פחות מגיל שלוש שנים יש להם קנס. ע"כ המשנה. ואם כשגדלו יכולים למחות וכי ניתן לה קנס כדי שאח"כ תמחה ותהנה מהקנס כשהיא גויה?

אביי לא אמר כרבא: כלומר אביי לא סובר כרבא שהקשה מאונס שמשלם קנס, לפי שאביי סובר שאין זו קושיא, שהטעם שהאונס נותן קנס הוא כדי שלא יהיה חוטא נשכר (= מרוויח שלא שילם את הקנס).

רבא לא אמר כאביי: כלומר רבא לא סובר כאביי שהקשה מכתובה, לפי שרבא סובר שאין זו קושיא, שהטעם שחכמים תיקנו כתובה לאשה הוא כדי שלא תהיה קלה בעיני בעלה להוציאה, וכל עוד שהיא לא מחתה היא גיורת וחכמים רוצים שלא תהיה קלה בעיניו להוציאה.

משנה: הגדול שבא על הקטנה: פחותה מבת שלוש – אינה נחשבת ל'בעולה'. וכן קטן פחות מבן תשע שבא על הגדולה – אינה נחשבת ל'בעולה'. וכן 'מוכת עץ' שנתקע לה עץ באותו מקום וקרע את בתוליה - אינה נחשבת ל'בעולה'. ולכן אם אחר כך הן התחתנו יש להן כתובה מאתיים בבתולות (אלא אם כן פירש הבעל אחרת).

בתולה אלמנה: כלומר בתולה שהיא אלמנה / גרושה / חלוצה – מהנשואין. דהיינו שנכנסו לחופה וקודם שנבעלו מת הבעל או היבם או שקבלה גט – אם הן התחתנו לאחר מכן, כתובתן רק מנה כדין בעולות. ולכן גם אין לבעל עליהן 'טענת בתולים' - אם לא ימצא להן בתולים, משום שלאחר שנכנסו לחופה הן נחשבות בחזקת בעולות ועל דעת כן הוא נשא אותן.

הגיורת והשבויה והשפחה וכו': הן בחזקת בעולות.

גמרא: קטן הבא על הגדולה עשאה מוכת עץ: קטן הבא על הגדולה אין ביאתו נחשבת ל'ביאה' ומשכך האישה אינה נחשבת ל'בעולה', אבל נחלקו רב ושמואל האם מכיון שהוא קרע את בתוליה נחשבת ל'מוכת עץ', או שאין מוכת עץ על ידי בשר אדם. איכא דמתני לה: יש השונים שמועה זו כמחלוקת ישירה בין רב לשמואל (ולא כדברי רב יהודה ששמע מרב כך ולאחר כן משמואל אחרת).

מתיב רב אושעיא: ממשנתנו, שכל המחלוקת בין רבי מאיר וחכמים היא רק על 'מוכת עץ' ולא על 'קטן הבא על הגדולה', ואילו לפי דברי רב היו חכמים צריכים לחלוק גם על 'קטן הבא על הגדולה' שעשאה מוכת עץ שלשיטתם כתובתה מנה?

רבא מתרץ: באמת המחלוקת היא גם על קטן הבא על הגדולה הנחשבת למוכת עץ.

*

אמר רמי בר חמא: כל המחלוקת במשנה של רבי מאיר וחכמים האם יש למוכת עץ מאתיים או מנה - זה דוקא כשידע בעלה שהיא מוכת עץ ועל דעת כן נשאה. אבל אם לא ידע שהיא מוכת עץ וסבר שהיא בתולה - הרי זה מקח טעות ואין לה כלל דמי כתובה.

עוד מבאר רמי בר חמא שהמחלוקת בין רבי מאיר לחכמים במוכת עץ, היא למה לדמות אותה: האם ל'בוגרת' (=בת שתיים עשרה וחצי) שקיימא לן שאין לה בתולים ובכל אופן כתובתה מאתיים, או לבעולה שכתובתה מנה.

ורבי מאיר אמאי: הגמרא מקשה על רבי מאיר וחכמים מדוע כל אחד לא אמר כמו חבירו? ומבארת את סברתם.

אבל לא הכיר בה לדברי הכל ולא כלום: - כך אמר רמי בר חמא. ועל כך מקשה רב נחמן מהמשנה לקמן:

היא אומרת מוכת עץ אני: אשה שנישאה בחזקת בתולה, אך הבעל טוען שהיא בעולת איש, ואילו האשה טוענת אני מוכת עץ - רבן גמליאל ורבי אליעזר אומרים שהאישה 'נאמנת', והיינו שמגיע לה כתובה (כי אחרת למה היא 'נאמנת'?).

והרי הבעל לא ידע שהיא מוכת עץ, ובכל אופן אין זה מקח טעות והיא מקבלת כתובה?

אלא אמר רבא: לדעת רבי מאיר אפילו לא הכיר בה שהיא מוכת עץ יש לה מאתיים (שהרי לשיטתו אין שום משמעות לכך שהיא מוכת עץ והיא נחשבת כבוגרת), וזו היא דעת המשנה לקמן הנ"ל שהיא טוענת מוכת עץ אני ויש לה כתובה מאתיים. אבל לדעת רבנן אם הכיר בה - יש לה מנה, וזהו המקרה של משנתנו. אבל אם לא הכיר בה - הרי זה מקח טעות ואין לה כלום (שהרי לדעתם מוכת עץ יש בה חיסרון ונחשבת לבעולה ולכן כתובתה רק מנה).

והדר בה רבא: אך רבא חזר בו מדבריו בדעת רבנן, שבאמת גם כשלא הכיר בה יש למוכת עץ מנה (ולפי זה המשנה לקמן אליבא דכו"ע - כל אחד לשיטתו), כפי שהגמרא מוכיחה:

כיצד הוצאת שם רע: כשהבעל טוען על אשתו שזינתה, ואז אם יתברר שדיבר אמת סוקלים אותה, ואם לאו מענישים אותו במאה כסף.

אם יש עדים שזינתה תחתיו? בת סקילה היא! כלומר הגמרא מיד מקשה על דברי המשנה, איך יתכן לומר זאת? ומבאר שהכוונה היא: אם התברר שהיא זינתה מלפני האירוסין יש לה מנה. מכאן מוכיח רב ששת שכנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה כתובה, ואין זה מקח טעות.

ומתיב רב נחמן: על רב ששת.

היא אומרת משארסתני נאנסתי: וההפסד הוא שלך כי מזלך גרם, והרי זה כמו שנסתחפה שדך בגשם ונהרסה. אבל הוא טוען שהיא נאנסה קודם האירוסין 'והיה מקחי מקח טעות'. ורב נחמן מבין את דברי המשנה שהכוונה 'ולית לה כלל' = אין לה כלל כתובה. מכאן קשה על דברי רב ששת שאמר שיש לה כתובה מנה?

ואמר ליה רב חייא בר אבין: לרב נחמן: הרי גדולי הדור שמעו את דברי רב ששת והם הקשו לו את קושייתך, והוא תירץ להם שהכוונה במשנה 'והיה מקחי מקח טעות' שאין לה מאתיים אלא מנה (והיא טוענת שמגיע לה מאתיים). ואיך אתה מבאר את המשנה שאין לה כלל כתובה?

ואמר רבא: על הדין ודברים בין רב נחמן לרב חייא בר אבין: רב נחמן שהקשה צודק, כי מלשון המשנה בטענת הבעל 'והיה מקחי מקח טעות' משמע שלא מגיע לה כלום כמו בכל מקח טעות.

אלא שהרי רב ששת הוכיח מהמשנה של 'כיצד הוצאת שם רע' כדבריו - על פי ביאור הגמרא שאם זינתה תחתיו היא בת סקילה, ואם זינתה מעיקרא יש לה מנה - מוכח שאין זה מקח טעות?

ועל כך עונה רבא: כוונת המשנה היא כך: זינתה תחתיו בסקילה, זינתה מעיקרא אין לה כלום (כי זה מקח טעות), אבל נמצא שהיא מוכת עץ יש לה מנה.

מכאן שרבא חזר בו מדברי הראשונים שמוכת עץ שלא הכיר בה לדעת רבנן אין לה כלום משום מקח טעות, אלא יש לה מנה.